

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

4. An Deus possit se ipso supplere causalitates materiæ, ac formæ,
earumque effectus.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

CONCLUSIO II.

Vnio est
causalitas
materiæ.

40. *Ex suppositione quod nihil aliud requiratur, parum refert an dicatur vnio esse causalitas materiæ, an vero dicatur vnio esse conditio, qua posita, materia se ipsa causaret; melius autem videtur dicendum, quod ipsa vnio sit causalitas.* Hæc non proponitur ab ullo. Probatur prima pars, tum quia ad cognoscendum quomodo composita producantur, ac educantur formæ, sufficit cognoscere ex præcedenti conclusione, quod materia, posita tali vnione sola, causet, non curando an ipsa vnio sit formaliter causalitas nec ne, tum quia vtrumque potest probabiliter defendi.

Dices, non posse defendi probabiliter, quod causa efficiens se ipsa agat, & quod actio sit conditio, sine qua non ageret, non vero ratio formalis agendi: ergo similiter non potest defendi probabiliter, quod materia se ipsa causet, & quod vnio sit conditio prærequisita vt causet.

Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis est, quod omnis conditio sine qua non, habet aliquem proprium effectum physicum formalem, vt applicatio habet approximare agens passo, calor habet expellere frigus: actio vero non habet aliquem effectum alium formalem, quam facere causam agentem: ergo debet necessario dici esse causa formalis tribuens illam denominationem agenti, non vero conditio sine qua non requisita ad illam denominationem. Vnio vero materiæ habet alium effectum formalem, quam esse causalitatem, nimirum vnire materiam formæ, & consequenter potest dici esse conditio requisita vt causet materia se ipsa, totum saltem; & dico totum saltem, quia difficile est asserere quod sit conditio requisita vt causet materia formam, nam vt esset talis conditio, deberet præsupponi ad causalitatem: sed hoc implicat, quia non prius potest vniri forma educta materiæ, quam educatur, nec e contra, etiam nostro modo cognoscendi.

Probatur ergo secunda pars, tum propter hoc vltimum, quia non nisi difficillime capi potest, quomodo vnio posset esse conditio requisita ad causationem formæ, tum quia nulla est difficultas in eo quod dicatur ipsamet esse causalitas, ex suppositione quod nihil aliud assignari debeat, quod sit causalitas; tum denique quia quando causa potest existere in rerum natura simul cum effectu, sine eo quod causet illum, melius videtur asserere quod causet per aliquid distinctum realiter, nisi id sit inconueniens: sed materia potest existere simul cum forma, vt si separaretur ac conseruaretur forma sine subiecto, absque eo quod causet formam, nec est inconueniens, quod per aliquid distinctum realiter causet illam: ergo melius dicitur quod sic causet: sed nihil aliud distinctum realiter assignari potest, præter vnionem: ergo per vnionem debet dici causare formaliter, tanquam per causalitatem.

CONCLUSIO III.

Causalitas
formæ est
vnio.

41. *Causalitas, qua mediante forma communicatur materiæ, & producit partialiter compositum, non est aliud distinctum ab vnione: & idem est dicendum de causalitate, qua expellit aliam formam.* Hæc sequitur ex dictis, & est omnium, quantum ad primam, & tertiam partem.

Probatur, quantum ad omnes partes, quia, posita vnione sola, communicatur materiæ, & causatur compositum, & expellitur alia forma, si præfuerit: ergo causalitas ipsius, qua præstat omnes illos effectus, non est quid distinctum ab illa vnione.

Confirmatur per omnia, quæ diximus circa conclusionem primam, & secundam, quæ huc facile applicari poterunt.

Obijciens contra tertiam partem, potest esse vnio formæ ad materiam, absque eo quod expellatur alia forma, ergo causalitas, per quam expellitur alia forma, non potest esse illa vnio, quia causalitas nequit esse absque suo effectu.

42. *Respondeo* distinguendo antecedens: si præfuerit alia forma, nego: si non præfuerit, concedo, & nego consequentiam: ad cuius probationem dico quod causalitas possit esse absque effectu secundo, si ad illum effectum

necessario requiritur aliqua conditio separabilis à causalitate. Ita autem contingit in proposito: nam destructio alterius formæ est effectus secundarius vnionis formæ, & requirit, tanquam conditionem sine qua non præexistentiam formæ destruendæ; quæ conditio est separabilis ab vnione: vnde bene potest esse vnio absque illa destructione, quamuis sit causalitas formalis, per quam sit formaliter illa destructio.

Dices: etiam posset, de potetia saltem absoluta, esse forma vnita absque eo quod destruat altera forma, quamuis præxisteret, de potentia enim absoluta duæ formæ contrariæ possent esse simul: ergo vnio non est causalitas, per quam secundo expellatur forma præexistens.

Respondeo negando consequentiam, illa enim destructio non est effectus secundarius vnionis sic, vt debeat necessario sequi ad illam; sed est effectus secundarius connaturalis solummodo ipsius, sic scilicet, vt connaturaliter exigat expulsionem ipsius: potest autem Deus impedire huiusmodi effectum, quamuis ponatur causa formalis, & etiam causalitas sua.

43. *Dices* adhuc: non potest dici quod causa formalis iam non expellat, & postea expellat, nisi postea habeat causalitatem aliquam, quam ante non habuit: sed forma vnita potest esse absque eo, quod actu expellat aliam formam præexistentem, casu quo Deus veller miraculose aliam formam expellendam conseruare, & postea illa forma vnita posset expellere illam formam, casu quo Deus non veller suum miraculosum modum agendi continuare: ergo postea accederet formæ aliquid, per quod formaliter expelleret, quod antea non habebat, sed illud non est vnio, quia illa ante fuit: ergo aliquid aliud distinctum realiter.

Respondeo negando maiorem: sufficit enim quod postea Deus nolit conseruare formam destruendam, & hoc intuitu formæ vnite, sicut conseruauit ipsam in priori instanti vel tempore simul cum forma expellente.

44. *Obijciens secundo*, contra secundam partem ex *Mastrio d. 5. q. 4. ar. 2. Scotus* expresse ait in 3. d. 2. lit. F. vnionem materiæ, & formæ in composito non esse causalitatem earum, sed conditionem sine qua non: ergo hæc conclusio, & etiam prima est contra Scotum.

Respondeo negando antecedens, neque enim eo loco mentionem facit de causalitate, sed dicit vnionem requiri quidem ad hoc quod totum sequatur tanquam conditionem, sed non esse tamen ipsum totum aut de essentia ipsius: potest autem vnio, quamuis sit causalitas, esse conditio sine qua non: nulla enim conditio ad effectum præuia est magis sine qua non, quam causalitas per quam producur formaliter; & sane quamuis compositum sequatur ad partes vnitas, & partes intelligantur vnite antequam causent totum, adhuc tamen non sequeretur quin vnio esset causalitas earum realiter, quidquid sit an formaliter sub ratione vnionis præcise deberet dici causalitas, vt patet ex dictis circa conclusionem primam.

QVÆSTIO IV.

An Deus possit seipso supplere causalitates materiæ ac formæ, earumque effectus.

45. *Q* Vandoquidem in confesso sit Deum posse se solo supplere causalitatem causæ efficientis, & illam etiam impedire non obstante quacumque applicatione præuia, primum quidem, producendo se solo absque concursu effectiuo causæ secundæ effectum, qui cum illo concursu produci solet connaturaliter; secundum vero, subtrahendo concursum suum à causa effectiua, à quo concursu cum illa essentialiter dependeat, non poterit sine dubio, eo subtracto, aliquid producere. Quærimus ergo similiter hic, an pari ratione posset impedire causalitates causæ formalis ac materialis, aut se solo præstare illos effectus, qui iis mediantibus præstari solent.

CONCLUSIO I.

Deus nequit se solo absque concursu materiæ & formæ producere totum compositum, atque adeo non potest supplere causalitatem materiæ aut formæ circa ipsum. Hæc

Nequit
Deus pro-
ducere to-
tum abs-
que con-
cursu ma-
teriæ &
formæ.

Hæc debet esse omnium: & omiffis aliis probationibus, quæ afferri solent, probatur hæc vnicæ evidenti ratione, quia si posset producere compositum absque materia & forma, verbi gratia, hominem absque corpore & anima rationali, sequeretur quod esset homo & non esset homo, esset quidem ex hypothesi, quod produceretur; non esset autem, quia non includeret suas partes essentielles, quibus essentialiter constat; constat enim, ut suppono, homo essentialiter ex anima & corpore: & sane hæc ratio convincit conclusionem, quamvis non sequeretur imperfectio in Deo ex hoc, quod esset causa materialis aut formalis alicuius compositi, quia hoc non obstante non posset aliquid producere absque partibus intrinsicis essentialibus suis: & probaretur etiam, quod Deus non posset eminenter præstare quicquid potest formaliter præstare materia & forma; quia implicat quod vlla ratione faciat ignem aut hominem absque partibus essentialibus ignis aut hominis; unde illud axioma, Deus potest facere se solo quicquid potest præstare mediatis causis secundis, si vniuersaliter intelligatur, est falsum; quare addi debet ad eius veritatem, nisi in hoc faciendo esset implicancia aliqua.

CONCLUSIO II.

Potest supplere Deus causalitatem materiam. 46. Deus potest supplere causalitatem illam materiam, quæ dat formam esse, se solo dando ipsi esse & producendo ipsam absque vlla materia. Hæc est communis & certa, tum quia in hoc nulla potest assignari implicancia; tum quia de facto conseruat accidentia Eucharistica absque concursu materiam, nec difficilius ipsi est eas absque illo concursu conseruare, quàm producere. Verum quidem est quod hoc non faceret in genere causæ materialis, quia sic non posset eas producere aut conseruare, nisi recipiendo illas; hoc autem nequit facere, quia mutaretur physice, quod argueret in ipso imperfectionem: sed id faceret in genere causæ efficientis, nec est inconueniens quod causa efficiens suppleret defectum causæ materialis, in qua forma producit, quantum ad dandum esse formæ.

CONCLUSIO III.

Potest Deus supplere causalitatem formæ quæ daret esse materiam. 47. Deus non potest supplere causalitatem illam, quam in nostra sententia causa formalis exerceret circa materiam, per sui communicationem, bene tamen posset supplere causalitatem illam formæ circa materiam (si talis daretur) quæ forma dat esse materiam. Hæc est communis quantum ad primam partem, & probatur quia non potest facere se solo cum subiecto absque albedine, quod subiectum sit album, nec ut materia sit informata forma substantiali aqua: ergo nequit supplere illam causalitatem formæ circa materiam aut effectum formalem ad ipsam sequentem: quæ probatio multo faciliore est, quam alia, quam adducunt communiter, nimirum quod suppletionem huiusmodi causalitatis sequeretur imperfectio in ipso, quam tamen nolo hic reicere, quia forte reduci potest vltimate ad illam à me propositam.

Secunda pars est contra Thomistas communiter, sed communis tamen apud alios auctores, qui tenent nobiscum materiam posse conseruari absque omni forma, quod supra probauimus disp. 3. & ex hoc ipso principio probatur conclusio, quia quando sic Deus produceret ac conseruaret materiam, profecto suppleret defectum istius causalitatis.

CONCLUSIO IV.

Quomodo Deus potest supplere causalitatem expulsiuam. 48. Deus potest supplere defectum causalitatis expulsiuæ, quam habet forma in ordine ad aliam formam, quam ex eodem subiecto expellit, quantum ad hoc, quod ipsemet solus posset tollere illam formam à subiecto illo absque interuentu formæ alterius. Hæc est absque controuersia vlla, & patet tum quia in hoc nulla est repugnantia; tum quia forma ignis verbi gratia, & calor dependent in conseruati à Deo libere illas conseruante: ergo si nolit exhibere concursum conseruatiuum, desinere esse in subiecto; sed potest id velle absque productione formæ contrariæ: ergo absque tali forma potest efficere, ut tollatur forma à subiecto.

Et si dicas quod tum non tolleretur formaliter, contra, quia vel intelligis per hoc quod non tolleretur ita, ut reuera non esset ibi illa forma, & hoc manifeste falsum est: vel intelligis, quod non tollatur per aliam formam posituam, & hoc quidem verum est, sed non ad rem, quia nec asserit conclusio sic eam posse à Deo tolli; nec id venire potest in controuersiam: evidens enim est quod non posset tolli per formam absque forma.

CONCLUSIO V.

Dens non potest impedire causalitatem materiam, & forma circa totum aut se inuicem, supposita ipsarum vnione; potest vero supposito quocumque alio priori se tenente ex parte materiam, & forma; & potest etiam supposita vnione impedire ne vna forma expellat alteram. Hæc non habet vllam controuersiam præter eas, quas antea decidimus.

Probatur prima pars: quia ipsa vnio est causalitas productiua totius, & qua mediante educitur forma, & informatur materia, & consequenter implicat quod sit, quin sit totum, & quin causetur forma ac communicetur materiam. Quod si non esset causalitas productiua totius, sed illa causalitas sequeretur vnionem, & esset ab illa realiter distincta, valde difficile esset assignare rationem, cur Deus supposita etiam vnione nequiret impedire, quominus sequeretur totum: nec refert quod ille non posset supplere causalitatem ipsarum circa totum causando totum sine ipsis; nam inde non sequitur quin illam posset impedire in casu nostro: nam nequit ipse supplere causalitatem informatiuam formæ, & tamen potest illam impedire, posito quocumque præuio ex parte materiam & formæ, quod non sit actio productiua vnionis.

50. Probatur secunda pars, quia non necessitatur ex vilius præuij ad vnionem se tenentis ex parte materiam aut formæ ad concurrendum ad ipsam vnionem producendam: ergo posset quocumque tali non obstante, non concurrere, & consequenter eo etiam non obstante, impedire quo minus causerent totum aut seipsas.

Probatur tertia pars ex dictis supra disputatione 4. questione 3. ubi ostensum est plures formas substantiales non subordinatas posse esse simul in eadem materia de potentia absoluta: hinc enim sequitur quod possit impedire quo minus forma vnita materiam expellat alteram sibi contrariam ab eadem materia, ut patet.

DISPUTATIO IX.

DE CAUSA EFFICIENTE.

GGREDIMVR iam tractatum de causis extrinsecis corporum naturalium, ac aliarum rerum, quæ producuntur, ex quibus principalissima est causa efficiens, à qua propterea res, quæ producitur, desumit denominationem effectus.

QVÆSTIO I.

Quid sit causa efficiens.

1. Communiter describitur causa efficiens esse principium primum vnde, id est, à quo est mutatio accipiens; & quamvis verum sit quod hæc ratio conueniat soli causæ efficienti, & non materiali aut formali aut finali, quia res, quæ producitur, non dicitur produci à fine, sed propter finem: nec à materia, nec à forma, sed ex materia & per formam; tamen reuera mihi nunquam placuit: primo quia causa creans est causa efficiens, & tamen non potest dici proprie esse principium, unde est mutatio, quatenus est creans; neque enim, dum Deus creat Angelum aut materiam primam, fit aliqua mutatio proprie dicta, cum nullum subiectum mutetur à priuatione ad formam; & quamvis Angelus productus transeat à non esse ad esse, reuera tamen non dicitur proprie mutari. Secundo & præcipue quia non sufficienter explicatur hic, cur dicatur res ab efficiente potius, quam

Dens non potest impedire causalitatem materiam & forma, supposita vnione.

Communis defectus est, quod sit efficiens reus dicitur.